

MAKTABGACHA YOSHDAGI KOXLEAR IMPLANTLI BOLALARNI NUTQ KAMCHILIKLARINI BARTARAF ETISH

Akbarova Feruza

QDPI Qayta tayyorlov fakulteti tinglovchisi

Annotatsiya: *Koxlear implant o'rnatilgan eshitishida muammosi bo'lgan bolalarda nutqni rivojlantirish ishlari. Tovushlar talaffuzidagi kamchiliklarni bartaraf etishda logopedik ishlar mazmuni. Maktabgacha yoshdagi bolalarga koxlear implant o'rnatish jarayoni.*

Kalit so'z: *eshitishida nuqson. Koxlear implant, tovush, karlik, analizator.*

Operatsiyadan oldin har bir bemor koxlear implantatsiya markazida diagnostik tekshiruvdan o'tadi, bu 3-7 kun davom etadi. Keng qamrovli tekshiruv uchun - bemorda kasallik tarixidan batafsil ko'chirma, audiologik, klinik va kasallikning profiliga tegishli bo'lgan boshqa tadqiqotlar ma'lumotlari bo'lishi muhim, -ilgari o'tkazilgan, shu jumladan oxirgi 1-3 oy ichida. Bolalar uchun bolaning batafsil psixologik va pedagogik tavsifini berish kerak. Unda bolaning o'zlashtirgan ko'nikmalari, -eshitish idroki, nutqi, hissiy-irodaviy sohasi, ota-onalarning bolani tarbiyalashdagi ishtiroki qayd etilgan. Eshitishni an'anaviy eshitish vositalari bilan himoya qilish samaradorligi masalasini -hal qilish uchun -bemor 3-6 oy davomida doimiy foydalanish tajribasiga ega bo'lgan optimal tanlangan eshitish vositasiga (HA) ega bo'lishi kerak (batafsil ma'lumot uchun [7] ga qarang).

So'rovning maqsadlari. Diagnostik tekshiruv vaqtida -to'rtta asosiy savolga javob olish kerak -:

- eshitish holatiga ko'ra koxlear implantatsiyaga nomzodmi yoki yo'qmi ; -
- unga -koxlear implantatsiya operatsiyasini o'tkazish maqsadga muvofiqmi;
- nutq va boshqa tovushlarni idrok etish uchun CI dan foydalanish istiqbollari qanday ; -
- Sog'ligi sababli umumiy behushlik ostida operatsiya qilish mumkinmi?

Ushbu savollarga javob olish uchun 20 tagacha turli tekshiruvlar va maslahatlar o'tkaziladi, ularda 15-20 nafar turli profildagi mutaxassislar ishtirok etadilar: otorinolog, audiolog, audiolog, rentgenolog, nevrolog, psixiatr, karlar o'qituvchisi, psixolog, terapevt. (bolalar uchun - pediater) , anesteziolog, funktsional diagnostika shifokori -, allergist va boshqalar.

Ushbu tadqiqotlarning barchasini 4 ta asosiy guruhga bo'lish mumkin.

I. Audiologik tekshiruv quyidagilarni o'z ichiga oladi:

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

- kasallik tarixi va otologik tekshiruv;
- SAsiz va SA bilan sof tonli audiometriya (erkin maydonda);
- SA bilan nutq audiometriyasi;
- impedansmetriya;
- eshitish qo'zg'atilgan potentsiallarni ro'yxatdan o'tkazish (¬qisqa kechikishli eshitish potentsiallari - SEP, modulyatsiyalangan ohanglarga eshitish potentsiallari). Ba'zi hollarda mikrofon salohiyati ham qayd etiladi;

- qo'zg'atilgan otoakustik emissiyani ro'yxatdan o'tkazish - DOAE (kechiktirilgan chaqirilgan otoakustik emissiya yoki buzilish mahsulotining chastotasida otoakustik emissiya ¬);

- promontorial yoki endoaural test (¬eshitish nerv tolalarining qo'zg'aluvchanligini elektrofiziologik tekshirish ¬);

- vestibulometriya.

Audioologik tekshiruvning maqsadlari:

1) eshitish chegaralarini va eshitish tizimining shikastlanish darajasini baholash;

2) eshitish nervining yaxlitligini baholash;

3) zamonaviy eshitish moslamalari modellaridan foydalangan holda eshitish vositalarining samaradorligini baholash ;¬

4) vestibulyar apparatlarning holatini baholash.

II. Rentgen tekshiruvi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- kokleaning kompyuter tomografiyasi (temporal suyak);

- Kokleaning magnit-rezonans tomografiyasi.

Rentgen tekshiruvlarining maqsadi kokleaning ochiqligini va ichki quloq tuzilmalarining holatini baholashdir.

III. Kar-pedagogik va psixologik tekshiruvlarga ¬quyidagilar kiradi :

- kar-pedagogik tekshiruv - eshitish va nutqni rivojlantirish bo'yicha anamnestik ma'lumotlarni to'plash ¬, etarli tanlangan eshitish ¬vositasi (yoki usiz) yordamida eshitish idrokini baholash, artikulyatsiya apparati holatini ¬, tovush talaffuzini, so'z boyligini, nutqning grammatik tuzilishini baholash; o'qish, yozish, o'qish qobiliyatlari lablari va boshqalar;

- psixologik test - kommunikativ va intellektual / og'zaki bo'lmagan rivojlanish darajasini, xotirani, e'tiborni, o'rganish qobiliyatini, hissiy-irodaviy sohaning xususiyatlarini va boshqalarni baholash.

Psixologik-pedagogik ekspertiza maqsadlari:

1. Bemorda eshitish-nutqni idrok etish, og'zaki nutq va boshqa yuqori aqliy funksiyalarning rivojlanish darajasini baholash .¬

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

2. Operatsiyadan keyin bemorda nutqni idrok etish uchun CI dan foydalanish istiqbollarini baholash .↯

3. Operatsiyadan keyingi eshitish reabilitatsiyasining mazmunini ↯va bemorning yashash joyida uni amalga oshirish uchun sharoitlar mavjudligini aniqlang.

4. Bemorda va uning qarindoshlarida koxlear implantatsiya natijalariga tegishli taxminlarni shakllantirish.

5. Bemorni va uning qarindoshlarini jarrohlik va operatsiyadan keyingi reabilitatsiyaga psixologik jihatdan tayyorlash.

IV. Umumiy va maxsus klinik tadqiqotlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

• KBB shifokori bilan maslahatlashish (↯rejalashtirilgan LOR operatsiyasidan oldin barcha klinik testlar ↯o'tkaziladi);

• terapevt va anesteziolog bilan maslahatlashish;

• miya tomirlarining elektroensefalografiyasi va dopplerografiyasi. Agar kerak bo'lsa, ↯miyaning kompyuter tomografiyasi va magnit-rezonans tomografiyasi amalga oshiriladi;

• nevrolog, neyroxirurg va psixiatr bilan maslahatlashish.

Umumiy va maxsus klinik tadqiqotlarning maqsadlari:

1. Bemorning somatik holatini baholang.

2. Bemorning psixonevrologik holatini baholang.

Koxlear implantatsiyaga nomzodlarni operatsiyadan oldin tekshirish ↯ikki bosqichga bo'linadi.

Eshitish holatiga ko'ra koxlear implantatsiyaga nomzodmi yoki unga an'anaviy eshitish asboblari bilan eshitish vositasini tavsiya qilish mumkinmi, baholanadi . - Ushbu qaror audiologik ma'lumotlarga (sof ohangli audiometriya, impedans metriyasi, CVEP va VOEAni ro'yxatga olish, SAda eshitish chegaralari va nutq audiometriyasini baholash) va kar-pedagogik tekshiruvlarga asoslangan ↯. Ba'zi bemorlar, odatda bolalar, koxlear implantatsiyani talab qilmaydi . ↯Ular CI bilan nutqni uning idrokiga yaqin darajada idrok etishga imkon beruvchi eshitish vositasini tanlashlari mumkin.

ADABIYOTLAR ROYXATI:

1. Murodjon, Xovodillayev, D. Abdurazoqova, and Ortiqov Muhtorilla. "9-13 YOSHDAGI AQLI ZAIF BOLALARDA BOG'LANGAN NUTQNI SHAKLLANTIRISH ISHLAR TIZIMI." INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE. Vol. 2. No. 19. 2023.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2024"

2. Xovodillayev, M. X., and Nazorova Qizlarxon. "NUTQ NUQSONLARINI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH ISHLARINI TASHKIL ETISH." INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE. Vol. 2. No. 19. 2023.
3. Xovodillayev, M. X., Qodirov Dilyor, and Xudoyberdiyev Javohir. "OG'IR INTELEKTUAL NUQSONGA EGA BOLALARNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI." INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE. Vol. 2. No. 19. 2023.
4. Xabibullo o'g'li, Xovodillayev Murodjon, and Komilov Otabek Iqboljon o'g'li. "ESHITISHIDA NUQSONI BO 'LGAN BOLALARNING ESHITISH IDROKINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI." Science Promotion 2.1 (2023): 28-34.
5. Murodjon, Khovodillayev, and Kabirova Zarnigor Rakhmonjonovna. "TECHNOLOGIES OF SPEECH FORMATION IN MENTALLY DEAD CHILDREN 9-13 YEARS OLD." American Journal of Pedagogical and Educational Research 19 (2023): 56-60.
6. Rakhmonjonovna, Kabirova Zarnigor, Havodullayev Murodjon, and Ibrokhimova Sarvinoz Anvarjonovna. "ORIGIN OF DYSLALIA AND WAYS OF ITS ELIMINATION." American Journal of Pedagogical and Educational Research 19 (2023): 48-51.
7. Makhmudov, Khurshidjon, and Khovodillayev Murodjon. "THE IMPORTANCE OF INDEPENDENT ACTIVITY IN THE EFFECTIVE ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS." American Journal of Pedagogical and Educational Research 19 (2023): 44-47.
8. Muradkhan, Khovadillayev. "DEVELOPMENT OF SPEECH IN MENTALLY RETARDED CHILDREN." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 343-347.
9. Rustam, Khayitov Lazizbek, and Murodjon Khavodullayev. "DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL METHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE DEFECTOLOGISTS." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 547-552.
10. Murodjon, Xovodillayev. "METHODS FOR THE FORMATION OF SPEECH IN MENTALLY RETARDED CHILDREN." Academia Repository 4.10 (2023): 332-335.